

Consilierii sovietici în dizgrația conducerii P.M.R.

Dr. VASILE POPA

Controversa științifică asupra existenței sau inexistenței unor planuri de comunizare (stalinizare) a țărilor ajunse în zona de influență sovietică după cel de al doilea război mondial nu este stinsă încă, interpretarea unor documente sau decizii politice emise la București sau Moscova fiind diversă.

Chiar dacă autenticitatea planului de comunizare a României descoperit în arhivele americane¹ este, uneori, pusă la îndoială de diverși cercetători sau analiști ai perioadei imediat postbelice, rămân în zona acelor care afirmă și cred în existența unei planificări riguroase a translatării modelului sovietic la vest de Prut, în România, ca, de altfel, în majoritatea viitoarelor țări socialiste (comuniste).

Dacă acest proces are ca determinare fundamentală propria dorință a guvernelor de democrație populară nou instalate în funcție, ca expresie a obedienței acestora față de Moscova, sau voința expresă și exclusivă a acestora, de a realiza o formulă unică a sistemului comunist în zona sa de influență, aceasta este o altă întrebare la care cercetarea istorică nu a oferit încă un răspuns tranșant.

Complementare acestor semne de întrebare sunt și incertitudinile din jurul procesului invers, de decomunizare (destalinizare) a lagărului comunist.

Referindu-ne doar la cazul României, putem releva o serie de evenimente și fapte istorice care, corelate, ne conduc spre concluzia că și acest proces a cunoscut o desfășurare algoritmică, pe etape, unele distincte, altele mai slab conturate, încercările de ieșire de sub tutela sovietică fiind mai pregnant exprimate după constituirea Tratatului de la Varșovia.

Între multiplele instrumente folosite de Moscova pentru implementarea modelului sovietic în țări din centrul și sud-estul Europei, instituția consilierilor ocupă un loc aparte. Dinamica activității acestora în România a fost în strânsă legătură cu evoluțiile în plan intern, înregistrând o activitate de vârf până prin anii 1952 - 1953 și o fază de declin după aceea.

Imediat după instalarea la putere, în martie 1945, și în etapa de „democrație populară”, autoritățile comuniste au fost puse în fața unor probleme greu de soluționat, comunizarea însemnând, practic, o schimbare radicală a chiar fundamentelor societății românești de până atunci, în plan politic, economic și social.

¹ Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Sovietizarea României. Percepții anglo-americane (1944-1947)*, București, Editura Iconica, 1993.

S-a simțit nevoia unui „ajutor tovarășesc” din partea diriguitorilor de la Kremlin, și, în acest sens, cererile de sprijin au început să fie tot mai insistente.

După consolidarea instituțiilor „statului dictaturii proletariatului” și integrare României într-un sistem militar colectiv (mai 1955), prezența consilierilor sovietici a devenit tot mai stânjenitoare. Activitatea acestora a început să fie calificată ca o „ingerință a Moscovei în problemele României”, iar pozițiile exprimate de liderii comuniști români la adresa consilierilor au fost tot mai acide.

Documentele care urmează, descoperite în arhiva fostului C.C. al P.C.R., fac trimitere directă la perioada în care activitatea consilierilor sovietici din cadrul M.A.I. intrase în declin, iar mesajul lor confirmă un adevăr cvasi-prezent în mentalitatea comunistă, acela că, de la adulație și până la dezavuare, deseori, nu a existat decât un singur pas.

Stenograma ședinței Biroului Politic al C.C. al P.C.R. din ziua de 3 aprilie 1963²

Participă la ședință tovarășii: Gheorghe Gheorghiu-Dej, Apostol Gheorghe, Bodnăraș Emil, Borilă Petre, Ceaușescu Nicolae, Chivu Stoica, Drăghici Alexandru, Maurer Ion Gheorghe, Bârlădeanu Alexandru, Răutu Leontin, Voitec Ștefan.

Au fost invitați tovarășii: Dalea Mihai și Gheorghe Gaston Marin.

Ședința începe la ora 11,00.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Așa cum s-a discutat, putem să renunțăm la funcția aceasta de consilieri, iar atunci tovarășul Drăghici i-a spus <consilierului sovietic>: „Nu m-am gândit la lucrul acesta, o să mă gândesc și o să vă dau răspunsul”.

Tov. Alexandru Drăghici:

Nu, tovarășe Gheorghiu, i-am spus pe loc când eram în mașină și mergeam la Brașov cu consilierul sovietic. El mi-a spus că urmează să vină altul în locul celui plecat. Atunci am luat eu toate problemele și le-am comentat.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

I-ai spus problema clar, ai pus și chestiunea de încredere. Noi nu avem,

² Sunt redată doar discuțiile referitoare la consilierii sovietici, celelate puncte de la ordinea de zi având alt subiect.

corespunzător, în Uniunea Sovietică, reprezentanți ai noștri la securitatea sovietică și nici n-ar fi just.

Tov. Alexandru Bârlădeanu:

Acum două luni eu am ridicat această problemă.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Tovarășul Sălăjan păcat că are oameni acolo, ei stau degeaba acolo, îi mai trimite la câte o vânătoare, la un pescuit și atât.

Important este că în problemele interne a fost justificat acest lucru într-o perioadă destul de lungă, când aveam aici oameni mai cunoscători decât noi, dar menținerea lor în continuare ridică și problema lipsei de încredere în partenerul tău. În 1956, în Ungaria nu din cauza lipsei de consilieri sovietici s-a întâmplat ce s-a întâmplat, ci altele au fost cauzele.

Acum aparatul nostru a învățat cum să se lupte cu dușmanul. Este neplăcut, cred, și pentru ei, mai ales că această stare de lucruri ridică și problema egalității în relațiile noastre, umbrește aceste relații. Oricare ar fi relațiile, face pe cealaltă să se simtă prost.

Eu socotesc că ai procedat bine, tov. Drăghici, când ai procedat așa cum ai procedat față de tov. acesta care vroia să se întoarcă. Sigur că pentru coordonarea acțiunilor noastre este necesar să ne întâlnim, cât mai des, să se asigure o legătură cât mai strânsă, pot fi organizate acțiuni comune și așa mai departe.

Tov. Alexandru Drăghici:

I-am spus așa: avem și noi, aveți și dvs. cifru prin care putem să comunicăm operativ, pe urmă avem sistemul de curieri care poate asigura legătura dintre noi, putem să ne și întâlnim, dacă este nevoie.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Pe urmă se ridică și așa o problemă, cum poți să-ți iei răspunderea într-o problemă sau alta în timp ce dumneata nici nu cunoști populația noastră.

În ultimă instanță, este un reflex al unor stări de lucruri de neîncredere, care trebuie să fie lichidată.

Eu socotesc că așa calm au fost puse problemele. Voi știți care lucrări la securitate aveți un anumit fel de a fi, munca creează și organul.

În asemenea problemă trebuie de avut grijă pentru că nu vorbește oricine, vorbește un membru al Biroului Politic și vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. Trebuie explicat: tovarăși, nu este cazul de a menține o astfel de stare de lucruri, în cazul când aveți încredere în noi.

Tov. Alexandru Drăghici:

Ei ar spune că noi n-am avea încredere în ei.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Am mai spus, nu trebuie să existe între noi nici cea mai mică lipsă de încredere. Noi putem să întocmim planuri mari de lucru, putem alcătui planuri pentru exterior pentru că aici se duce bătălia. Se ajunge ca ai noștri să folosească oameni care nu sunt ai noștri. Se luau tot felul de informații, de calomnii. Acești consilieri au început la un moment dat să adune materiale din acestea care conțineau calomnii la adresa unor tovarăși, când am aflat despre aceasta am pus întrebarea: de ce le trebuie aceste calomnii? Nici nouă nu ne trebuie. Ce, noi culegem material despre unul sau despre altul, cum făcea Beria? Sigur că oamenii sunt purtători ai acestor metode, metodele se mai schimbă, dar oamenii nu se schimbă așa de ușor și mai folosesc din când în când asemenea metode.

Tov. Alexandru Drăghici:

Și când ceream asemenea materiale spuneam că noi subapreciem Direcția a II-a din Ministerul lor de Interne.

Tov. Emil Bodnăraș:

Dar cum ai spus aici, că ei au făcut lucruri care nu trebuia?

Tov. Alexandru Drăghici:

Noi i-am spus de zeci de ori când ne-a furat munca noastră. Noi le-am repetat de zeci de ori că ei fură, pur și simplu, munca noastră și am spus: ... nu vreau să mai dau calificative pentru dumneata, știi. A fost aici un tip care a stat 8 ani de zile, fără nici un fel de scrupule. Eu i-am spus: nici de acela și nici de altul nu am nevoie.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

În general, eu consider nejust de a organiza pe teritoriul unei țări socialiste puncte de informații, fără să aibă nici o justificare. Noi știm multe lucruri, dar închidem ochii. Să nu vă închipuiți că cei la care veți apela vă vor da informații mai bune decât cele pe care vi le dau organele noastre de stat și de partid. Noi știm ce caracter aveau informațiile pe care le dădea acel Holban, pe care l-a prins Coliu umblând în sertar. Întâi el a simulat că pleacă și apoi s-a întors înapoi. Când vede lumina acolo, Coliu spune: ia să mă duc eu sus. Se duce și îl găsește cu hârtiile afară și când a intrat Coliu în birou, acesta odată a întrebat: „Dar ce faci aici, ai spus că pleci?” El s-a bălbâit și n-a mai știut ce să spună. Noi am vorbit cu aceștia de la Razvetka, care (sic) au avut de-a face cu el un anumit timp, dar care, pe urmă, au renunțat la el. Atunci ne-au dat toate asigurările că n-au primit niciodată informații de la Comitetul Central.

Pe urmă, pe acest Holban l-a prins Rangheț când asculta la ușă și Rangheț s-a plâns la Ana și de aici i s-a tras și nenorocirea. Ana îi spune lui Rangheț: L-ai

văzut bine? Mare comedie. Și după aceea a început presiunea la adresa lui Rangheț.

Ana o întreabă pe Melita: Tu <il> cunoști bine pe Rangheț? Dar de ce nu a fost niciodată arestat în timpul ilegalității? Era un lucru suspect, era bănuțit ca dușman, ca antisovietic. Lucru acesta a ajuns la Ambasada sovietică. Pe urmă l-am pus pe Rangheț la Serviciul Secret, apoi l-am pus la Serviciul Combustibil. El era, formal, membru supleant al Biroului Politic. El era bănuțit, de altfel, ca și alți tovarăși. Ca să vedeți unde duceau suspiciunile acestea.

Am citit acum, nu de mult, cum s-au petrecut lucrurile cu Lukacevski în timpul lui Stalin, sunt lucruri interesante. Fapt este, însă, că un rol însemnat au avut dușmanii noștri. Ei, pot să vă spun, tovarăși, că nu era tovarăș din conducerea partidului asupra căruia elementele dușmănoase să nu se fi referit, ei se refereau la unul sau altul, nu era unul care să nu fie prelucrat. Toate aceste materiale le puneau în tească și le ducea acolo. Când le-am spus: „Dar ce trebuie Beria să se ocupe cu asta?” Atunci au răspuns: „Nu, tovarăși, subapreciați Direcția Specială. Ce credeți voi, nu știm noi să distingem lucrurile bune de cele rele?”

Noi trebuie să le spunem tovarășește, principial, că noi știm să ne facem meseria noastră. Ne întâlnim, discutăm, ne informăm reciproc, primiți de la noi tot ceea ce aveți nevoie. Dar ce trebuie consilier? Îi dai și birou aici, nu face nimic toată ziua și-l mai vede și lumea.

Tov. Petre Borilă:

Cel mai tovarășește era dacă vedeau ei lucrul acesta.

Tov. Leontin Sălăjan:

Doar am scris și o scrisoare prin care arătăm că nu mai este nevoie de acești consilieri.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

În perioada aceea ne trebuiau niște specialiști.

Arhivele Militare Române, Arhiva C.C. al P.C.R., fond *Stenograme Biroul Politic*, dosar 507/1963.

*
* *

Chestiunea a fost reluată în cadrul unei alte ședințe a Biroului Politic al C.C. al P.M.R (13.05.1963), ocazie cu care, Gheorghe Gheorghiu-Dej devine tot mai conciliator și chiar dă unele indicații asupra modului în care trebuie pusă problema retragerii consilierilor sovietici, care crease deja „o situație proastă”.

**Stenograma ședinței Biroului Politic al C.C. al P.C.R.
din ziua de 13 mai 1963**

Tov. Nicolae Ceaușescu:

A patra problemă este problema cu consilierii.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Tov. Jegalin a fost la mine și printre altele mi-a ridicat chestiunea aceasta cu consilierii. La început am înțeles că ar fi vorba de niște consilieri de la Ministerul Afacerilor Externe, pe urmă el mi-a spus că este vorba de consilieri din M.A.I., deoarece tov. Drăghici a pus chestiunea că nu mai are nevoie de consilieri. Eu i-am spus că tov. Drăghici mi-a împărtășit lucrul acesta, însă n-am luat nici o hotărâre în privința aceasta.

După felul cum i-am răspuns putea să înțeleagă că este o confirmare a celor spuse de tov. Drăghici consilierilor că nu mai are nici un rost să stea și numai să citească ziarele, numai în cazul când au un anumit interes pentru menținerea acestor consilieri pentru că nici 1, 2, 3, 4, 5 dacă sunt nu ar putea face mare lucru, dacă prietenii tăi nu vor să-ți prezinte anumite lucruri, nu ți le prezintă.

I-am spus că în prezent există legătură între miniștrii celor două state, schimb de păreri, schimb de experiență, că pot să întocmească un program comun de a întreprinde anumite acțiuni comune într-un domeniu sau altul, doar se știe că avem același dușman, altfel se creează neplăceri, nu se simte bine nici tovarășul respectiv.

Din felul cum i-am vorbit trebuia să tragă concluzia că eu împărtășesc punctul de vedere al lui Drăghici. I-am spus că am să mă ocup mai de aproape, o să mă sfătuiesc cu tovarășii din Biroul Politic, să vedem ce spun și dâșzii. I-am spus, mă scuzați că nu pot să vă spun acum.

Se pune problema, ce facem?

Tov. Alexandru Drăghici:

Pe ziua de 10 mai, consilierul a fost la mine, mi-a adus o scrisoare din partea lui Semiceastnii. În scrisoare spune că i s-a raportat discuția pe care am avut-o cu consilierul și unde eu am ridicat inoportunitatea acestor consilieri, că ei sunt de acord să-i retragă și mă întreabă dacă îmi mențin părerea.

Arată că situația aceasta s-a creat anul trecut și zice, la cererea dv. am retras consilierii toți, a mai rămas acesta și că acum dacă cereți să-l retragem îl retragem. Consilierul m-a întrebat când poate să plece, i-am spus, poți să pleci și mâine. A spus că are să plece dacă îi dă drumul guvernul.

I-am spus că asta este părerea noastră, în chestiunea aceasta. El a început să spună că avem dușman comun și că trebuie să acționăm în comun. I-am spus că trebuie să termine cu asta, am ridicat problema încrederii reciproce și să avem relații pe alte poziții, că noi suntem de acord să colaborăm ș.a.m.d.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

În orice caz, s-a creat o situație proastă.

Tov. Alexandru Drăghici:

Sunt cazuri unde ei au încercat să ne fure munca noastră. Am avut căderi de oameni tot din cauza lor. Atunci au recunoscut, și acum spun că ei tot timpul au respectat cu strictețe acordul încheiat. Ce acord, ce reciprocitate, acolo se spune despre reciprocitate și el îmi trimite materiale de acum șapte ani. Deci, în această privință nu este vorba de nici un fel de asemenea lucruri.

Eu i-am scos din muncă de vreun an de zile, pentru că i-am prins cu 18 cazuri concrete când au căutat să ne fure munca noastră. Eu consider că nu avem nevoie de nici un fel de asistență din partea lor. Nu avem nevoie de nici un fel de colaborare de asta din partea lor și clar i-am spus și lui, dacă vrei colaborare, hai să colaborăm pe bază de reciprocitate. Și trebuie să vă spun că întâlnim o impertinență și o neobrăzare rară, nemaîntâlnită. Orice le-ai spune, ei tot ce știu aia fac. În prezent nu mai există nici un fel de consilieri, cu consilierii s-a terminat din 1956. De anul trecut nu mai duc nici un fel de activitate, stau în birou și citesc ziarul, mai prinde pe câte unul și mai află ceva de la el. Când era Pintilie, stătea tot timpul la el în birou și, bineînțeles, Pintilie îl și informa.

Uite, aceasta este situația și eu consider că nu mai au ce căuta la noi acești consilieri.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Eu am fost de părere ca pe baza acestui material să luăm hotărâri corespunzătoare. Putem să dăm răspuns în sensul ca să facem o listă unde să arătăm dacă această formă de „colaborare” este justificată sau nu, ori să găsim o altă formă.

Tov. Alexandru Drăghici:

Eu, ieri, când am vorbit cu tovarășul Maurer am propus să facem un proiect de răspuns pe care, eventual, să-l discutăm și cu tovarășul Gheorghiu-Dej. Această scrisoare putem să o facem în două feluri: eventual, putem să le răspundem că nu este necesară o astfel de colaborare, urmând ca organele respective să găsească o altă formă și să facem o analiză a felului cum acordul de anul trecut a fost respectat „cu strictețe”, așa cum spun ei. Noi avem un acord încheiat cu ei.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Tovarăși, să spunem că această formă de colaborare nu mai este necesară, există alte forme de colaborare care corespund stadiului actual.

Tov. Coliu Dumitru:

A fost o formă care corespundea la început, însă acum nu mai este nevoie.

Tov. Alexandru Drăghici:

Ei au o altă concepție despre această colaborare, aceea că trebuie să le arăți tot ceea ce faci. Explicația este următoarea: ei vor să se bage în treburile noastre interne, să audă ceva de ici de colo ca să poată raporta la Moscova.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Eu vă rog să vă pronunțați din punct de vedere principal, să nu dăm naștere la alte lucruri.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Eu cred că cea mai bună soluție este să li se arate că această colaborare a fost necesară în trecut și că în momentul de față nu mai este justificată, nu mai există nici un interes comun ca să existe colaborare în forma aceasta.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Trebuie să spunem că această formă de colaborare nu mai este justificată, că se poate colabora în cadrul în care ați arătat, la nivelul miniștrilor sau la alte nivele și să le spunem că toată povestea asta se isprăvește.

Tov. Coliu Dumitru:

Acești consilieri există de mai mulți ani, încă de la eliberare. Noi am solicitat ajutor din partea tovarășilor sovietici să ne ajute cu oameni calificați, cu experiență în acest domeniu. În decursul anilor, aceștia au muncit și bine, au mai făcut și gafe, a existat și nepricepere, lipsă de tact din partea oamenilor noștri, cât și din partea lor. Să le spunem că an de an acest număr de oameni a fost redus și noi considerăm că nu este nevoie nici de acest tovarăș care a mai rămas. Trebuie să găsim forme de colaborare pe linia aceasta, așa cum sunt pe linia industriei, agriculturii, culturii ș.a.m.d.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Înțelegerea problemei depinde foarte mult de felul cum li se pune chestiunea.

Tov. Coliu Dumitru:

Să găsim forme de colaborare la diferite nivele pe bază de reciprocitate.

Tov. Alexandru Drăghici:

Să vezi cum aplică ei această reciprocitate.

Tov. Coliu Dumitru:

Atunci avem ocazie să le spunem că asta nu mai este reciprocitate. Eu cred că forme de colaborare, de a ne ajuta reciproc trebuie găsite. Acesta este un lucru necesar și pentru noi și pentru dâșii și noi trebuie să găsim aceste forme când este vorba de interes comun. Trebuie să găsim forme ca să întărim aceste relații, fără să avem consilierii lor pentru că ei stau degeaba și datorită faptului că n-au ce face trebuie să-și găsească o ocupație și fac ba una, ba alta.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Eu i-am spus lui Jegalin că nici acești consilieri nu se simt bine, deoarece nu au de lucru, practic, și poate ca unul sau altul să se uite într-un anumit fel la ei și atunci fac raport la Moscova că uite la români se manifestă așa și așa.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

În ceea ce privește problema dacă mai este necesar sau nu să rămână acești consilieri la noi, după părerea mea nu mai sunt necesari. A fost o perioadă când au fost necesari, însă acum nu mai sunt necesari. Problema luptei împotriva dușmanului intern nu poate fi rezolvată de oameni care nici nu cunosc problemele din țară și datorită acestui lucru uneori au și dăunat muncii noastre. Consilieri la Ministerul Afacerilor Interne nu sunt necesari și nu ne pot ajuta cu nimic, bineînțeles în forma în care au fost, de a se amesteca în treburile noastre interne. Aceasta cu atât mai mult cu cât activitatea noastră internă este o problemă de competența partidului nostru, a guvernului nostru, a clasei noastre muncitoare care deține puterea în stat. După părerea mea acest amestec din afară nu poate decât să dăuneze activității noastre.

Eu cred că colaborarea în acest domeniu trebuie să se întărească și trebuie găsite și noi forme de colaborare în ce privește lupta pe care o ducem împotriva dușmanilor din exterior, împotriva agenților imperialiste. În acest domeniu problema colaborării trebuie pusă cu toată seriozitatea și trebuie găsite noi forme de colaborare. Sigur că existența în țara noastră a unui consilier nu poate ajuta la rezolvarea acestei probleme. Cea mai bună formă de colaborare sunt întâlnirile la diverse nivele unde se pot stabili măsuri de colaborare.

Tov. Leonte Răutu:

Prin schimb de scrisori, de informări reciproce.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Sigur că așa, să meargă Drăghici acolo, să vină ei aici, să informeze reciproc. Asta presupune încredere reciprocă.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Forma care se folosește acum nu este colaborare, ci ea arată o neîncredere și nu poate ajuta la colaborare.

Eu sunt de acord că trebuie spus într-o formă tovarășească, însă trebuie spus. Aici nu este vorba că nu avem nevoie de colaborare, însă pe baza încrederii reciproce de stabilit cum să acționăm în comun împotriva dușmanului comun.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Să se întâlnească reprezentanți de ai noștri cu ai lor pe picior de egalitate, pe bază de încredere reciprocă, pe bază de relații sincere, prietenești să ne spunem părerea deschis, să ne înțelegem uite în afară să acționăm în cutare sau cutare direcție, sunt lucruri care interesează ambele țări sau interesează întregul lagăr. Asta se poate face fără vreun organ special, fără vreun pândar care să stea aici pentru că asta creează și o atmosferă nesănătoasă. Nu este nevoie neapărat de un controlor pentru că, controlor este partidul. Oricât de specialiști ar fi ei nu pot înlocui partidul.

Să le spunem că la început a fost o perioadă când am primit un mare ajutor din partea lor, dar de atunci și până astăzi a trecut timp, avem un corp de lucrători la Interne cu experiență, mulți au învățat chiar în Uniunea Sovietică, s-au calificat și astăzi stăm pe picioarele noastre proprii. De multă vreme acești tovarăși, care au avut rolul de consilieri, mai târziu de specialiști și apoi grup de coordonare, nu au ce să coordoneze în probleme interne, acestea fiind probleme de competența organelor noastre.

În ce privește acțiunile împotriva dușmanului comun, putem să stabilim contacte regulate, să se întâlnească conducătorii celor două departamente, lucrători la diferite nivele, să analizăm anumite aspecte ale luptei împotriva dușmanului comun și să stabilim acțiuni comune. Toate aceste relații trebuie să se bazeze pe încredere deplină. De aceea, noi am ajuns la concluzia că nu mai este nevoie. Dacă dvs. aveți motive să mai țineți asemenea oameni, noi nu vedem ce motive ar fi.

De altfel, după cum mi-a spus ambasadorul lor, rezultă că așa cum o să spunem noi, așa o să fie.

Tov. Emil Bodnăraș:

Pentru că Semiciastnii s-a adresat tovarășului Drăghici, tovarășul Drăghici să pregătească o scrisoare, iar tovarășul Gheorghiu să cheme ambasadorul și să-i spună aceste lucruri.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Tovarășe Drăghici, să faci o scrisoare, s-o vedem împreună și s-o trimiți lui Semiciastnii, chemi pe ambasador, pentru că ești și vicepreședinte al Consiliului

de Miniștri și membru al Biroului Politic, și-i spui: „Uite, față de cele ridicate de dvs. și de tovarășul Semiciastnîi, am ajuns la concluzia cutare și cutare”. Asta în mod tovarășesc, îi dai și o cafea, fără să-i spui că ne-a furat munca. În felul acesta mă scutești și pe mine, eu o să-i spun: „Ați primit răspunsul, credem că este cea mai bună soluție.”

Mie mi se pare că este cel mai potrivit să facem așa.

Atunci să facă scrisoarea tovarășul Drăghici, împreună cu tovarășul Maurer și tovarășul Bodnăraș.

Tov. Emil Bodnăraș:

Baza scrisorii o face tovarășul Drăghici.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

Trebuie arătat acolo că în ultima vreme noi am promovat asemenea contacte foarte utile, am colaborat la nivelul conducerii pentru schimb de experiență, pentru acțiuni comune ș.a.m.d. Ideea încrederii reciproce trebuie pusă cu toată claritatea. Problema încrederii reciproce este un element de cea mai mare importanță prin care înțeleg să ai încredere în mine cum eu am în dumneata, să colaborăm așa și așa, fără consilieri, fără reprezentanți care, de fapt, creează și o stare de lucruri nesănătoasă.

Tov. Leontin Sălăjan:

De altfel și în scrisoarea lui Hrușciiov se spunea că au crescut cadrele noastre. Acum, ca să nu mai spună consilieri sau specialiști, le spun organe coordonatoare.

Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej:

La armată este o altă chestiune. Acolo sunt justificați acești oameni. Ei pot aduce și argumentul că facem parte din Tratatul de la Varșovia și altele. Cu toate acestea, consilierii sovietici care au fost în Ungaria n-au făcut nimic, sub nasul lor s-a întâmplat ce s-a întâmplat.

Arhivele Militare Române, Arhiva C.C. al P.C.R., fond *Stenograme Biroul Politic*, dosar 507/1963.